

Visjoner for folkedansen i Innlandet

Et dokument som referansegruppa for Folkedansen i Innlandet har satt sammen i løpet av våre møter høsten 2021. Gruppa bestod av: Knut Aastad Bråten (Valdres Folkemusikkarrangement AS), Hallgrim Hansegård (Fjelldansen – regionalt kompetansesenter for dans), Ellen Krageberg (Norsk senter for folkemusikk og folkedans), Anne Nilssen (Hedmark Folkemusikklag), Martin Myhr (utøvende profesjonell folkedanser), Bjørn Kåre Odde (Gudbrandsdal Folkemusikklag), Vegar Vårdal (Kultivator AS), og Renate Remme Øverseth (kultursjef Nord-Aurdal kommune). Fra Innlandet fylkeskommune møtte Terje Kongsrud og Ingunn Bekkevoll Tarebø. Dokumentet er ført i pennen av Vegar Vårdal (KulFilm & Kultivator AS).

Hva vil vi med folkedansen – hva er våre drømmer?

Stolthet – Bevegelse – Selvtillit – Tro på egen kulturarv – «Alle fra 2 til 70 år kan folkelig dans»

Vi må tørre å være stolte av folkedansen. Vår kulturarv trenger at vi gir den selvtillit og annerkjennelse. Stolthet og tro gir dansen høyere status, og flere vil våge seg utpå dansegulvet. Folkedansen gir oss en kroppslig selvtillit, og vi lærer oss nærkontakt og en fysisk kontakt med andre vi møter. Folkedansen i Norge passer for alle aldersgrupper, alle samfunnslag og vi må introdusere den på måter som gjør at alle kjenner seg velkommen. Om folk ikke blir introdusert for folkedansen og folkemusikken – da kan de heller ikke ta stilling til den.

At folkemusikk og folkedanstradisjonen som del av Setesdalskulturen kom inn på UNESCO sin verdensarv-liste er noe vi kan være stolte av og ha som inspirasjon for vårt videre arbeid i Innlandet. Vi må sette fokus på at den immaterielle kulturarven er like viktig som den materielle, men det krever mye å holde denne delen av vår kulturarv levende. Det gjør at vi må satse på et godt samarbeid både innad i fylket vårt, men også med nasjonale institusjoner og organisasjoner som Norsk senter for folkemusikk og folkedans, Noregs Ungdomslag og FolkOrg. I tillegg trenger vi en god kontakt med de nasjonale utdanningsinstitusjonene som

har folkedans på timeplanen, som Norges Musikkhøgskole, Ole Bull Akademiet, Universitet i Sørøst-Norge avdeling Rauland, m.fl. Vi bør også henvende oss til alle de våkne og sovende folkedanslagene og foreningene for å spørre hva de trenger – hva er det som skaper drømmer hos dem? Hvordan kan vi få vår grunnutdanning til å bruke folkedans som en aktiv del av folkeopplysningen? Det er gjennom aktiv bruk vi klarer å holde dansen levende.

Folkedansen er noe mer!

Dannelse – Presse/ SoMe – Folkedansens tradisjon – Gode arenaer – Positivt byråkrati

Det er for liten kunnskap om folkedansen i Norge, og vi har mange myter om folkedansen som vi bør kunne avlive. Vi diskuterte å få i gang en «bevegelse» for å få frem det positive i folkedansen, en slags positiv «vekkelse». Her er det snakk om å framsnakke, og faktisk også våge å snakke om folkedansen. Vi må tørre å uttale oss og være stolte av folkedansen.

At folkedansen får liten plass i nasjonale og regionale media er noe vi må prøve å snu. Hva skal til for å få med oss regional og nasjonal presse og andre formidlingsaktører? Vi har god kontakt og et godt samarbeid med de lokale aktørene, men vi bør tenke større.

For å få folkedansen ut og fram må vi legge til rette for enkle og ikke-rigide modeller for støtte og annerkjennelse. Vi må skape gode arenaer for å utøve folkedans og folkekultur, folkedansen er så mye mer enn selve dansen. Vi har en kultur og en tradisjon vi vil holde levende, og det gjør vi gjennom bruk. Vi kan sammenligne oss med de som driver med gale mat- og håndverkstradisjoner. Mange vet hvordan man lager flere av de nasjonale matrettene våre, men få kan danse springar, runnom eller reinlender.

De bevilgende myndighetene, som f.eks. fylkeskommune og Kulturråd, må også få større kunnskap om og engasjement for folkemusikk- og folkedans. De må få oppleve og erfare arven, og dermed også få et større grunnlag for å forstå hvordan de skal bevilge penger til dette formålet.

Vi bør også spørre ungdommen hva de mener er viktig med folkedansen. Hvordan ser de for seg at vi skal ta vare på og videreføre denne delen av vår kulturarv? Kanskje vi må be dem inn og få forslag på veivalgene vi skal ta. Det hjelper ikke at vi har mange gode løsninger, om ikke de unge vil bruke dem.

For å kunne bevare kontinuiteten må vi ta vare på det frivillige. Her finner vi ildsjelene, og den tause kunnskapen om både dans og hvordan man organiserer dansen. Vi ser her også en utfordring når det gjelder hvordan støtten blir fordelt

og bevilget. Byråkratiet byttes ofte ut – mens det frivillige ikke skifter mannskap like ofte, og dermed kan det bli lite forutsigbarhet for frivilligheten. Det er viktig for de frivillige at midler og støtte kan bevares over tid, og at ildsjeler og foreningsliv unngår unødvendig tid på byråkrati. En ildsjel trenger nødvendigvis ikke lønn, men trenger å bli sett og få lov til å utvikle seg videre innenfor sitt fagfelt. Derfor trengs det midler til å lage samlinger for regionen, eller legge til rette for videreutdanning for ildsjelene. Dette videreutdanningsløpet ligger allerede delvis til arbeidet i organisasjoner som FolkOrg og Noregs Ungdomslag.

Vi mener at det er viktig at informasjon om folkedansen, både nasjonalt og for Innlandet, er tilgjengelig for alle. Det skal finnes en aksept for at folkedansen er noe mer enn det som har fokus lokalt. Noen steder er runddansene som vals, polka, reinlender og masurka som får mest oppmerksomhet, andre steder er det springar, bonde, runnom, springleik og halling. Flere ivrer etter å arbeide med turdans, sangdans og sangleiktradisjonen vi har i Norge, mens andre fokuserer mer på de folkelige dansene vi fikk inn på 1900-tallet.

Formidling – er du innenfor eller utenfor?

Hverdagsdans/ normalitet – godta ulikhetene – amatører & profesjonelle – Scene og Ungdomshus - Skole

Folkeligheten i dansen mener vi er viktig for å kunne formidle at alle kan være med, at det å danse folkedans er normalt. Å danse er noe de fleste av oss kan gjøre i hverdagen, på lik linje med å sparke fotball eller spille i korps. Vi må se på hva som skiller vår formidling av folkedans sett mot f.eks. land på Balkan og Irland. Her formidles folkedansen og folkemusikken som en del av hverdagen, og folket kjenner godt til kulturarven og tar også større del i den.

Folkedans er noe alle kan være med på, men samtidig er det viktig at man anerkjenner at det finnes ulike nivå, også i folkedansen. Folk kan være supergode på «Springdans fra Land», men det er like viktig med alle de som bare prøver dansen en eller flere ganger. Vi må omfavne helheten i miljøet, og ikke stenge noen ute hverken på grunn av for mye eller for lite kunnskap/ faglig dyktighet. Det er lov til å stille høye krav og ha høye ambisjoner, men det er like mye lov å ikke ha ambisjoner i det hele tatt.

Vi må få folkedansen inn i skolen, og starte allerede på lærerhøgskolene. Om alle kan danse litt vil det være enklere å bruke dette også i undervisningen. Dansen kan brukes som miljøskaper, og det kan ufarliggjøre fysisk kontakt. Å bruke folkedans i gymtimer, norsktimer m.m. skal være noe naturlig, og noe vi ønsker å ha inn i skolen. Når det er normalt å bruke folkedans på skolen, er det mer naturlig å bruke den også utenfor skolen. Ungdomsfester, dugnader, bryllup m.m. er arenaer hvor folkedansen bør høre hjemme.

Å kunne formidle folkedans er viktig, og da er det rimelig at man setter av midler til å formidle vår kulturarv. Enten med Den Kulturelle Skolesekken (DKS) eller med andre lokale og nasjonale initiativ. Dette gjør at alle skoler i Norge får besøk av noen som brenner for folkedansen, og kan dermed skape engasjement for at elever og lærere selv tar i bruk arven vår. Det er viktig at barn og ungdom kan få se noen nær sin egen alder vise et sant engasjement for folkedansen.

Å beholde folkedansen på scenen er viktig, og det er viktig at

folkedansforestillingene blir synlige og får et stort publikum. Dansen er som kunstform en liten sjanger i dag, og kanskje vi skal bestrebe oss på å få mer folkedans på scenen? Vi må bygge publikum, og la alle i Norge få mange ulike forestillinger med folkedans på scenen.

Tenk om vi kunne lage store opplevelser som rister løs og kanskje til og med sjokkerer? Opplevelsene skaper et engasjement hos alle som er med, og smitter videre. Her kan vi tenke store nasjonale prosjekter, like mye som små som fenger i nærområdet.